

Abelias innspill til ny regjeringserklæring 2021-2025

Norge står overfor store omstillingsbehov i tiden fremover. Kraftfull handling er nødvendig for å akselerere omstillingen av samfunnet fra oljeavhengighet til et mangfold av lønnsomme næringer.

Norsk næringsliv utvikler nye fremtidsrettede løsninger i høyt tempo, men vekstkraften avhenger av at vi frigjør arbeidskraft og kompetanse fra olje og gass til nye kunnskaps- og teknologibedrifter. Digitaliseringen og den teknologiske revolusjonen gir Norge store muligheter, men utviklingen stiller også samfunnet overfor utfordringer. Digital innovasjon og bedre teknologisk infrastruktur skaper framtidens velferdsløsninger, og gjør det mulig å bo, jobbe, og skape arbeidsplasser i hele landet.

I Norge møter vi de store samfunnsutfordringene sammen. Skal vi sikre arbeid til alle, små forskjeller og et godt velferdssamfunn, må myndigheter, privat og ideell sektor og partene i arbeidslivet samarbeide om løsningene.

Norge må bli et digitalt og bærekraftig kunnskapssamfunn. Politikken må bidra til utvikling av et kunnskapsbasert, grønt, innovativt og globalt konkurransedyktig næringsliv. Dette vil være avgjørende for å sikre framtidig velferd og sysselsetting, og det er helt avgjørende for å løse vår tids største utfordringer.

Abelias viktigste innspill

1. *Sats på kompetanse i fremtidsrettede og bærekraftige næringer*
Kompetansegapet øker. For å sikre økt sysselsetting og et arbeidsliv som inkluderer alle, må regjeringen de neste årene satse tungt på kompetanse både for de som jobber i næringer som må omstilles, og de som skal ut i det nye næringslivet. Det betyr satsing på studieplasser særlig innen IKT og en vesentlig opptrapping av satsingen på livslang læring.
2. *Skap grønn omstilling gjennom satsing på forskning og innovasjon*
Norge må ruste seg for tøffere tider gjennom næringsrettet forskning og treffsikre innovasjons- og kapitalvirkemidler for vekstbedrifter. Offentlig finansiert forskning må trappes opp til 1,25 prosent av BNP og målrettes mot bærekraft, digitalisering/IKT og innovasjonsevne.
3. *Sats på vekst i teknologinæringslivet*
En ny regjering må etablere en vekstplan for teknologinæringslivet og sørge for økt sysselsetting og styrket eksport fra flere kunnskapsbaserte og bærekraftige næringer.
4. *Sats på bredbånd og digital inkludering*
Digital infrastruktur og tilgang på raskt internett er en helt nødvendig del av folks hverdag og av næringslivets driftsvilkår. Regjeringen må ha en ambisjon om at hele landet har tilgang til gigabitsbredbånd i løpet av stortingsperioden.

Bærekraftig næringsutvikling: Innovasjon for utvikling i hele landet

Norsk økonomi er i endring. Statens inntekter kommer i stor grad fra en næring som har svært usikre fremtidsprognoser og som bidrar til klimaendringer. Samtidig viser NHOs analyser at vi må skape netto 250.000 nye arbeidsplasser i privat sektor frem mot 2030 for å trygge velferden.

Innovasjonskraften i næringslivet er den viktigste faktoren for å løse de store samfunnsutfordringene. Ved å bruke denne kraften kan vi både løse problemene og skape nye jobber. Byggesteinene i et konkurransedyktig og bærekraftig næringsliv er kompetanse, teknologi, forskning og kapital. Dagens næringspolitikk er dårlig tilpasset de utfordringene Norge og verden står overfor. Den er heller ikke tilpasset de utfordringene innovative og kunnskapsintensive bedrifter står overfor. OECD har anbefalt at Norge må dreie innovasjonspolitikken for å stimulere og gi retning mot

å løse store samfunnsutfordringer. Politikken må legge til rette for at bedrifter vokser i internasjonale markeder og skaper eksportinntekter velferdsstaten kan videreutvikles på, samtidig som den gjør Norge til et attraktivt land for næringsutvikling og investeringer.

Abelia foreslår:

1. Det må utarbeides en nasjonal, men sektornøytral, vekstplan for teknologinæringslivet. Planen må inneholde konkrete måltall på viktige indikatorer, for eksempel andel av BNP, eksportbidrag og andel av sysselsatte med IKT-spisskompetanse.
2. Det næringsrettede virkemiddelapparatet må gjennomgå helhetlig, ikke stykkevis og delt.
3. Siva må ha ansvar for innovasjonsselskapene og de indirekte samspillsvirkemidlene inkludert klyngeprogrammet. Sivas eierskap i innovasjonsselskaper må opprettholdes, og selskapets rolle som eiendomsutvikler må styrkes.
4. Opsjonsbeskatningen må forbedres for å sikre at gründer- og vekstbedrifter kan tiltrekke seg arbeidstakere.
5. Innovasjonsselskapene er en del av den nasjonale innovasjonsinfrastrukturen, og må utnyttes bedre for å skape vekst både i nytt og etablert næringsliv. Inkubasjons- og klyngeprogrammene må styrkes.
6. Ordningen Norsk katapult oppskaleres med en totalbevilgning på 1 500 mill. kr. i perioden 2022-2024.
7. Staten må motivere til investeringer der hvor kapitalmangelen er størst. Investinor må gis økte midler til investeringer i pre-såknfasen.
8. Norge må delta i InvestEU for utvikling av det norske kapitalmarkedet og for å gi vekstbedrifter tilgang på lån, egenkapital og garantier.
9. Skatteendringene for petroleumssektoren bør gjennomføres slik at leterefusjonsordningen avvikles. I stedet bør lignende innovasjonsvirkemidler utvikles for å fremme et digitalt og bærekraftig kunnskapssamfunn.
10. Skattesystemet for næringsvirksomhet må fremme grønne investeringer og støtte opp om det innovative næringslivet. Skatte- og avgiftspolitikken må gjøre det dyrt å forurense.

Forskning og innovasjon: En større del av ressursene må brukes på kunnskapsutvikling

Norge må investere mer i forskning og innovasjon for å lykkes med omstillingen til et grønt og bærekraftig samfunn. Mens andre land bruker rekordhøye beløp og satser strategisk på FoU, er Norge i ferd med å tape det globale kappløpet om utvikling av ny teknologi og løsninger for grønn og digital transformasjon.

Regjeringen må satse der Norge har fortrinn, som fornybar energi, grønne elektriske verdikjeder, hav, mat, helse og data og IKT, men også skape insentiver for innovativt samarbeid på tvers av fag og sektor. Forsknings- og innovasjonssystemet må derfor være helhetlig og mobilisere fremtidens problemløserer rundt felles samfunnsutfordringer. Utfordringene er sammensatte og krever innsikt fra flere disipliner og sektorer. FoU-innsatsen må skape et bærekraftig velferdssamfunn gjennom nye grønne arbeidsplasser i hele landet. Det innovasjonsfremmende virkemiddelapparatet må styrke samarbeid mellom ulike offentlige, private og ideelle aktører. Ordningene må støtte opp om hele verdikjeder fra forskning og oppstart til kommersialisering og eksport. Risikovillig kapital er avgjørende, og vi må bygge sterkere økosystemer for innovasjon.

Abelia foreslår:

11. Offentlig finansiert forskning må trappes opp til 1,25 prosent av BNP frem mot 2030. Økningen ut over 1 prosent må brukes på næringsrettet forskning. De næringsrettede virkemidlene må målrettes mot bærekraft, digitalisering og IKT.
12. Norge må hente ut vårt fulle potensiale i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon. Dette krever gode og forutsigbare rammevilkår gjennom blant annet treffsikre stimuleringsordninger, kompensasjonsordningen STIM-EU, og nasjonal medfinansiering.
13. Etablere en forpliktende opptrappingsplan for grunnfinansieringen til de uavhengige forskningsinstituttene opp til internasjonalt nivå på minimum 25%.
14. Økt satsing på tiltak i Forskningsrådet som styrker FoU-samarbeid mellom regionale bedrifter, offentlige aktører og forskningsmiljøer.
15. Offentlige forskningsmidler, også i helsesektoren, må åpnes opp og gjøres tilgjengelig for flere FoU-miljøer gjennom Forskningsrådet, for å sikre best kvalitet og størst samfunnsnytte.
16. Ideelle og frivillige virksomheter må gis anledning til å søke PhD-prosjekter gjennom tilsvarende ordninger som nærings-PhD eller offentlig sektor-PhD.
17. Satsingen på kommersialisering fra forskning må styrkes, herunder må det sikres finansiering til teknologioverføringskontorenes oppgaver, slik at prosessene med å få forskningen ut i samfunnet kan få høyere fremdrift.

Digital infrastruktur: Den digitale allemannsretten må sikres slik at alle kan delta

Fremveksten av den digitale økonomien og nye forbrukerrettede digitale tjenester har gjort digital infrastruktur generelt, og tilgang på internett spesielt, til en nødvendig del av folks hverdag og liv. Infrastrukturen er en forutsetning for næringsvirksomhet. Pandemien har vist hvor kritisk ekom-infrastrukturen er for viktige samfunnsfunksjoner i krisetid. Familier har hatt både kontor og skole hjemme, de benytter offentlige tjenester og deltar sosialt hjemmefra via internett.

Mange i Norge mangler enten mulighet til å koble seg til internett, eller de har for dårlig nettilgang til å dekke behovene. Det er store geografiske forskjeller, og mange er digitalt ekskludert. Norge må ta steget inn i gigabitsamfunnet, og sikre at alle i Norge må få muligheten til fullverdig digital deltakelse. En bred allianse av arbeidstaker-, arbeidsgiver- og interesseorganisasjoner har samlet seg om felles krav og anbefaling, som vil sikre denne dekingen.

Abelia foreslår:

18. Det må bli en rettighet for alle å få tilgang til internett. Ambisjonen er at alle, men minimum 95% av norske husholdninger, bedrifter og offentlige kontorer, skal ha tilgang til bredbånd med hastigheter på minimum 1 Gbit/s i løpet av 2025. Resten av landet må som minimum ha tilgang til bredbånd med 100 Mbit/s i løpet av 2025.
19. Tilskuddsordningen for bredbånd økes i statsbudsjettet til 1 milliard kroner per år, i perioden 2022-2025.
20. Det lokale bidraget i ordningen reduseres fra 25% til 15% for å sikre at kommuner med særlig krevende økonomisk situasjon ikke blir hengende etter.
21. Tilskuddsordningen for bredbånd må gjennomgås med sikte på å optimalisere prosessen og effekten.
22. Etablere en samarbeidsarena mellom det offentlige og næringslivet der totalforsvaret, cybersikkerhet og sammensatte trusler drøftes for å sikre at det offentlige og næringslivets potensiale og kapasiteter utnyttes bedre, og for å bygge gjensidig tillit.

Dataøkonomi: Norge må bruke potensialet i data til å skape arbeidsplasser og velferd

Dataøkonomien handler ikke bare om IKT-næringen, men først og fremst om å bruke IKT-kompetanse til å skape økt verdi i andre sektorer i samfunnet. Dataøkonomien skaper i dag 100.000 arbeidsplasser i Norge, og Menon har dokumentert et potensiale for en dobling innen 2030. Dette dreier seg både om å sikre eksisterende virksomheters eksistensgrunnlag, og om å tilrettelegge for nytt fremvoksende næringsliv. Geodata, helsedata, forskningsdata, offentlige data og industriell data er bare noen av områdene hvor Norge har store muligheter for nye arbeidsplasser og verdiskaping basert på data. Offentlige data har stor uforløst verdi, og kan både benyttes til å heve kvaliteten på helse, utdanning og andre offentlige tjenester, og til å skape ny næringsvirksomhet. Deling av data kan gi grunnlag for utvikling av klimaløsninger. Åpenhet om data og deling av data er derfor viktige drivere for bærekraftig miljømessig, økonomisk og sosial utvikling, selvsagt innenfor personvernregler og sikkerhetskrav. Norges ambisjon må være å bygge en datadrevet økonomi i verdensklasse.

Abelia foreslår:

23. Offentlig forvaltning må gjøre mer data tilgjengelig for gjenbruk raskere.
24. Videreutvikle internasjonalt samarbeid om deling av data og god dataflyt. Åpenhet og internasjonalt samarbeid er kritisk for norsk verdiskaping i dataøkonomien.
25. Sikre bedre og enklere tilgang til offentlig finansierte forskningsdata for næringslivet og ideell sektor.
26. For å legge til rette for bedre offentlige tjenester og flere nye arbeidsplasser i næringslivet bør offentlige systemer som hovedregel bruke åpne standarder og APIer som øker interoperabiliteten og sørger for god dataflyt.
27. Gjennomføre en digital vask av lover, forskrifter og forvaltningspraksis. Vasken bør være bred og ha som mål å fjerne hindre for digitalisering, innovasjon og nye forretningsmodeller.
28. Satse på oppbygging av ny grønn industri ved å videreføre tiltak og ytterligere styrke satsingen på en grønn datasenternæring

Kompetansegapet: Behovet for IKT-kompetanse må dekkes raskt

Arbeidsmarkedet er i stor endring. Digitaliseringen av samfunnet fører til at det er et stort kompetansebehov i IKT-sektoren – og i resten av arbeidslivet, ettersom IKT-kompetanse er etterspurt i de fleste sektorer. Vi må derfor både bygge opp egen kompetansebase i Norge, og forbedre tilgangen på kvalifisert arbeidskraft fra andre land. Dette vil bidra til å skape flere lønnsomme arbeidsplasser i Norge.

Vi må både opprette flere studieplasser innen IKT både i bredde og i spiss, og øke disse i takt med etterspørselen. Det vil også være behov for mer kunnskap om teknologi og digitale muligheter innen de fleste andre utdanningsløp, for eksempel innen helsefagene.

Abelia foreslår:

29. Antall studieplasser innen IKT må økes med 1750 nye førsteårsstudieplasser og deretter justeres årlig for å dekke behovet for digital spisskompetanse.
30. IKT som fag og profesjonsfaglig digital kompetanse må inn som krav i lærerutdanningene.
31. Følge opp Stortingets vedtak om å etablere KompetanseFUNN Digital for små- og mellomstore bedrifter – en rettighetsbasert ordning med skattefradrag for investeringer i kompetanseutvikling.

32. Kunnskaps- og teknologivirkosomheters mulighet til å rekruttere nødvendig kompetanse fra hele verden må styrkes og forenkles, og det bør etableres en ordning for rask visumbehandling for kandidater som norsk næringsliv har stort behov for, etter modell fra blant annet Estland.

Høyere utdanning: Tilrettelegging for å dekke arbeidslivets behov

Utdanningsystemet skal være helhetlig, langsiktig, fleksibelt og dra nytte av alle aktører, både offentlige og private universitet og høyskoler, forskningsinstitutt, næringsliv og sivilsamfunn.

Udekket kompetansebehov er blant de viktigste hindre for vekst og konkurransekraft i næringslivet. For små og mellomstore bedrifter er det risiko og kostnader knyttet til å heve kompetansen til egne ansatte. Det trengs ordninger som gjør det mer attraktivt for bedrifter å drive kompetanseheving av de ansatte.

Abelia foreslår:

33. Alle studenter må få tilbud om studiepoenggivende praksis som del av studiet.
34. Tilrettelegge for å benytte samarbeidspartnere utenfor akademia i etableringen av nye studietilbud, veiledere og gjesteforelesere.
35. Tilrettelegge for fleksible utdanninger der man likestiller digitale og nettbaserte studier med stedbundne tilbud.
36. Sikre fortsatt åpne utlysninger til målrettet og relevant etter – og videreutdanning.

Høyere yrkesfaglig utdanning: Fagskolereformen må videreføres

Fagskolene utøver et viktig samfunnsoppdrag ved å tilby utdanninger som er målrettet for omstilling i norsk arbeidsliv, og for den enkeltes behov for kompetanseheving og omskolering. Dette er viktig for å dekke behovet for jevnlig omstilling i norsk arbeidsliv, samt den enkelte sitt behov for kompetanseheving og omskolering.

Abelia foreslår:

37. Fagskolene må sikres en bærekraftig finansiering basert på et dokumentert kostnadsnivå.
38. Antall studieplasser til fagskolene økes betydelig, gjennom en opptrappingsplan med mål om totalt 50.000 studenter innen 2030.
39. Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk må revideres og gi rom for høyere yrkesfaglig utdanning på nivå 6 på kort sikt og nivå 7 på noe lengre sikt.
40. Legge til rette for internasjonalt samarbeid ved at studiepoeng ved høyere yrkesfaglig utdanning kan konverteres til ECTS – det europeiske systemet for konvertering av utdanninger mellom europeiske land.

Skoler og barnehager: Utdanningen skal løse utfordringer vi ikke kjenner

I fremtiden skal vi leve av kunnskap og teknologi, og det er derfor viktig at elevene blir introdusert for realfag og programmering i grunnskolen. I tillegg vil kreativitet fremover være en avgjørende faktor for å kunne navigere i en stadig mer komplisert verden. Elevene må få mulighet til å utforske disse ferdighetene gjennom hele utdanningsløpet.

Det er også viktig at det finnes et mangfold i skole- og barnehagetilbudene. Friskolene bidrar til flere nyskapende og innovative skoler. Barnehagene skal gå fra å være kapasitetsutviklere til å bli kvalitetsutviklere, og en tilnærmet full barnehagedekning er muliggjort av offentlig-privat samarbeid. Likebehandling av offentlig og private barnehager har sikret bærekraftige rammevilkår for både offentlige, ideelle og kommersielle barnehager.

Abelia foreslår:

41. Opprette en offentlig nasjonal portal for digitale læremidler for norske og utenlandske leverandører som tilfredsstillende bestemte kvalitetskrav, hvor skolene kan kjøpe digitale læremidler subsidiert gjennom offentlige tilskudd.
42. Friskolene må sikres bærekraftige økonomiske rammebetingelser tilsvarende offentlige skoler, og forutsigbare rammebetingelser i måten staten forvalter sin tilsynsrolle.
43. Etablere en ny og gjennomgående teknologi- og realfagssatsning for økt samhandling mellom skole, utdanning og arbeidsliv.
44. Godkjenning av nye barnehager og utvidelser av plasser med tilhørende tilskudd må gjøres ut ifra objektive kriterier på kvalitet, ikke basert på type eierskap. Kriteriene for kvalitet må ikke være til hinder for nyutvikling og innovasjon i tjenestene.

Samarbeid for verdiskaping: Innovasjonsfremmende samspill mellom sektorer

Gapet mellom økende offentlige utgifter og synkende inntekter vil bli større i årene som kommer, først og fremst på grunn av eldrebølgen og fallende petroleumsinntekter. Den gode nyheten er at det finnes løsninger, som kan sikre bærekraft i den offentlige velferdsstaten også gjennom de kommende tiårene.

Digitaliseringen og teknologiutviklingen både åpner for og krever at vi skaper nytt og enda bedre samspill mellom offentlig, privat og ideell sektor. Et bedre samarbeid kan gi økt innovasjon, mer effektiv utnyttelse av ressursene og bedre tjenester.

Offentlig sektor både utvikler og tar i bruk ny teknologi for å løse samfunnsoppdraget på stadig bedre måter. Små og store innovasjoner skjer hele tiden – i de offentlige virksomhetene og i samarbeid med private bedrifter, ideell sektor og forskningsmiljøer. Det er dette samspillet som må styrkes, slik at private bedrifter både kan bidra til å videreutvikle offentlige tjenester, og samtidig skape nye teknologiløsninger som kan eksporteres. I dette samspillet er det også avgjørende at der det offentlige utvikler løsninger, må en unngå å undergrave innovasjonskraft og vekstevne, gjennom å kopiere løsninger som er skapt i privat sektor.

Abelia foreslår:

45. En NOU for å utrede hvordan Norge kan optimalisere verdiskaping og nye arbeidsplasser gjennom samspillet mellom offentlig og privat sektor.
46. Offentlige innkjøp og standardavtaler må fremme gode samarbeidsmodeller og innovative, bærekraftige løsninger.

Frivillighet og ideell sektor: Handlingsrommet og den virksomme friheten må styrkes

Ideelle og frivillige organisasjoner har ledet an i utviklingen av velferdssamfunnet og driver stadig innovasjon for folkehelse, velferd og beredskap. De må ha gode rammebetingelser, og vi må sikre et godt samarbeid mellom offentlig, privat og ideell sektor. Organisasjonene har imidlertid liten

investeringsevne i digitale løsninger og innovasjonsprosjekter ettersom innsamlede og offentlige midler ofte har sterke føringer på bruk. Tjenestene i velferdsstaten skal være innovative og nyskapende. Dette fordrer at gode løsninger slipper til, og bedre samspill mellom offentlige, ideelle og andre private aktører i ulike deler av velferdssamfunnet. Skal det offentlige selv stå for all drift av velferdstjenester, utnytter vi ikke samfunnets innovasjonsevne og den utviklingskapasiteten som blant annet ideelle organisasjoner står for.

Abelia foreslår:

47. Ideelle og frivillige organisasjoner skal sikres en finansiering med høyere andel frie midler, slik at organisasjonene kan få frigjort ressurser til å arbeide med sine formål. Staten og offentlige aktører skal i størst mulig grad unngå å styre virksomheten i sivilsamfunnet.
48. Merverdikompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner må fullfinansieres og regelstyres, slik at kompensasjonen kan skje løpende og uten forsinkelser når organisasjonene har behov for det.
49. Skattefradraget for gaver til visse frivillige organisasjoner økes, og særlig for gaver fra næringslivet der det utredes en egen fradragsgrense opp til 5 millioner kroner.
50. Etablere et innovasjonsfond for ideell sektor.
51. Opprette et bransjeprogram for digitalisering for frivillige og ideelle virksomheter, som omfatter midler til investering i IKT-systemer, til innovasjon i nye digitale løsninger og tjenester, og til tiltak for kompetanseheving blant brukerne av tjenestene.
52. En ny portal for statlige tilskuddsordninger skal utvikles til å fungere som en felles tilskudds- og rapporteringsportal, i tråd med prinsippet om "kun én gang", og realiseres i samarbeid med markedet.

Helse og velferd: Innovasjon og teknologiutnyttelse vil skape bedre tjenester

Helsesektoren står overfor store utfordringer. Veksten i antall eldre og et stadig økende behov for helsepersonell gjør at velferdstjenestene vil settes under stadig større press. Mye kan gjøres ved at vi tenker nytt i organisering og drift av helsetjenestene og ved å bruke teknologi til å legge mer vekt på forebygging. Digital hjemmeoppfølging bidrar til at pasienter kan behandles der de bor, og at helsetjenesten kan forbedres uten økt bruk av medisinsk personell. De teknologiske løsningene finnes, men tas ikke i bruk i full skala.

Innovasjon i den offentlige tjenesteproduksjonen er helt nødvendig for å få høy kvalitet og solid oppslutning om det offentlige helsevesenet, og helsetjenesten må stimulere til innovasjon og bidra til å videreutvikle leverandørindustrien. Helsenæringen i Norge er av betydelig størrelse og i vekst, men må sikres gode rammevilkår for å vokse og realisere eksportpotensialet.

Abelia foreslår:

53. Utprøving av ulike takst- og refusjonsordninger, for å stimulere til mer pasientvennlig og effektiv pasientbehandling gjennom bruk av ny teknologi.
54. Etablere testsentre for nye løsninger fra forskningsmiljøer og næringsliv i samarbeid med helsenæringen, sykehus og kommuner.
55. Helsedata må tilgjengeliggjøres og det må legges aktivt til rette for videre bruk for forskning og næringsutvikling. Dette er sentralt bl.a. for en vellykket satsing på persontilpasset medisin.

56. Kapasiteten til frivillige organisasjoner, inkludert helseorganisasjonene, må inkluderes i framtidige beredskapsplaner, og det må foreligge klare planer for hvordan frivilligheten skal inkluderes i eventuelle fremtidige kriser.